Supralibrosuri din colecţia Teleki

KIMPIÁN ANNAMÁRIA
Biblioteca Judeţeană Mureş

Biblioteca cancelarului Sámuel Teleki din Târgu-Mureş păstrează numeroase cărţi care poartă însemnele proprietarilor anteriori. În rândul acestor însemne intră atât ex-librisul, cel mai cunoscut semn de proprietate în realizarea căruia s-a implicat o ramură a artei, cea a graficii, cât şi elegantul supralibros care împodobeşte legătura cărţii, precum şi însemnele înscrise cu mâna pe pagina de gardă sau de titlu a cărţii.

Teleki a fost un cunoscut şi recunoscut bibliofil al vremii sale. Majoritatea cărţilor intrate în colecţia lui au fost păstrate în legătura lor originală. Ex-librisurile proprietarilor anteriori nu au fost nici ele înlăturate. Datorită faptului că doar în puţine cazuri a comandat relegarea cărţilor, s-au păstrat în această colecţie nu doar legături în diferite stiluri artistice, ci şi eventualele însemne exterioare ale proprietăţii: supralibrosurile. În câteva cazuri Sámuel Teleki a considerat important să consemneze pe foaia de gardă a cărţii numele proprietarului din a cărui colecţie provine exemplarul respectiv. Aşa, regăsim numele lui Franz Adam Kollar, (1718-1783) bibliotecarul erudit al bibliotecii imperiale de la Viena, al cancelarului austriac, prinţul Wencel Anton Kaunitz-Rietberg (1711-1794), al scriitorului József Inczédy (1688-1750).

În colecţia Teleki s-au păstrat supralibrosurile a aproximativ 160 de proprietari, unii dintre ei folosind chiar mai multe variante. Înmulţind cu numărul de volume care poartă aceste însemne rezultă peste 1000 de cărţi cu supralibros.

Supralibrosurile sunt acele însemne ale proprietăţii asupra unei cărţi care sunt imprimate special în legătura cărţii. Această marcă a proprietăţii încorporată între elementele decorative ale legăturilor de carte a fost folosită încă din vremea cărţilor scrise de mână, adică a codicelor. Însemnele de proprietate diferă în funcţie de cel care le-a folosit: o persoană sau o comunitate. În primul caz, cea mai obişnuită este folosirea blazonului familial, monograma sau numele proprietarului împreună cu titlul nobiliar dacă este cazul, asociată cu anul cumpărării cărţii. În cazul comunităţilor, acestea folosesc stema oraşului, emblema congregaţiunii religioase, simbolul sau monograma şcolii.

Supralibrosul ocupă unul dintre cele mai importante locuri în ierarhia însemnelor de proprietate nu numai datorită calităţilor estetice, deseori

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

remarcabile, cât mai ales a valorii sale ca document istoric, pentru că aduce cercetătorului informaţii multiple despre posesori, despre circulaţia unei anumite cărţi şi despre relaţiile culturale dintre ţări. Acest lucru este strâns legat de faptul că, până spre începutul secolului al XVII-lea, majoritatea cărţilor tipărite nu intra în circuitul de vânzare-cumpărare în formă legată. Cartea era comandată de obicei de cumpărător, stilul epocii, statutul social al acestuia precum şi educaţia lui fiind hotărâtoare în realizarea legăturii cărţii, iar eventualele supralibrosuri aşezate pe aceste cărţi ne dezvăluie identitatea respectivei persoane. De altfel supralibrosurile provenite din acestă perioadă sunt de cele mai multe ori ale primului proprietar al tipăriturii.

Folosirea supralibrosurilor nu este legată de un anumit spaţiu geografic. Bibliofilii tuturor naţiunilor europene au prevăzut cu însemne personalizate cărţile considerate a fi exemplare valoaroase ale colecţiilor lor. Rolul acestora este acelaşi cu cel al ex-librisurilor sau al însemnărilor de pe primele pagini ale cărţii, prin care proprietarul îşi manifesta dreptul asupra cărţii. Datorită locului unde este aşezat şi eleganţei lui, supralibrosul atrage atenţia încă din momentul luării în mână a cărţii.

Supralibrosurile, în general, sunt *stampate în negativ*, tip desen, de multe ori fiind aurite. Realizarea lor costa mai mult decât cea a ex-librisurilor, iar pentru aşezarea lor, de multe ori, trebuia schimbată chiar legătura cărţii. Doar prin secolul al XVII-lea apar acele legături de carte în care partea centrală este lăsată liberă tocmai pentru a putea fi stampat ulterior mai uşor supralibrosul. În primul rând costurile sunt cauza pentru care nu este înzestrată cu supralibros fiecare carte a unei colecţii. Sámuel Teleki şi-a înzestrat cu supralibrosuri proprii numai 621 de volume din cele 40.000 aflate în colecţia sa. Prezenţa supralibrosului pe carte poate indica şi faptul că pentru proprietar cartea respectivă are o importanţă deosebită. Şi din această cauză ar trebui dedicată mai multă atenţie cărţilor care poartă aceste însemne.

Rezistenţa stampelor depindea de gradul de puritate a foiţei de aur folosită de legător: o cantitate ridicată de argint sau cupru în aliaj provoca oxidarea rapidă şi înnegrirea suprafeţei aurite. Pentru acest procedeu se folosea pielea de viţel, capră şi pergamentul, care se lăsa de obicei în culoarea sa naturală.

Stampa pozitivă, în relief, se făcea întotdeauna la rece şi pielea de porc folosită mai ales în Germania se preta cel mai bine la această tehnică şi nu era folosită la stamparea cu aur sau argint din cauza porilor mari.

De multe ori, cărţile însemnate cu supralibros poartă şi ex-librisul aceleiaşi persoane, sau însemnarea lui pe foaia de gardă a cărţii. Însă sunt şi cazuri, când singurul semn din care se poate afla identitatea persoanei căreia i-a aparţinut cartea este supralibrosul. Aceasta fiind o altă cauză pentru care consider a fi

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

deosebit de importantă studierea acestor însemne, şi, pe cât posibil, identificarea lor.

Cercetătorul polonez Kazimierz Piekarski a încercat să facă o distincţie între supralibrosurile de origine poloneză, distincţie preluată mai târziu şi de alţi cercetători,[1] pe care o folosim şi noi în cadrul acestei lucrări.

Cercetătorul polonez diferenţia ***supralibrosul propriu*** şi ***supralibrosul compus***.

Supralibrosul propriu este amprenta unei singure plăci gravate la cererea propietarului cărţii şi conţine oricare dintre următoarele elemente sau chiar mai multe dintre ele: numele, iniţialele numelui, armele, marca, deviza. Este, deci, un semn strict individual, neputând servi decât persoanei pentru care a fost creat.

Supralibrosul compus este executat pe loc de legător la cererea cumpărătorului cu ajutorul uneltelor cu care fiecare atelier era dotat, reprezentând blazonul celor mai cunoscute familii princiare sau literele alfabetului aplicate una câte una pe scoarţa cărţii.

Din prima grupă face parte supralibrosul fondatorului Bibliotecii Teleki din Târgu-Mureş, contele Sámuel Teleki. El a folosit şapte supralibrosuri diferite. Dintre acestea, două au fost comandate, probabil, de tatăl său (1, 2) şi apar doar pe o singură carte. Cel din anul 1742 se compune din numele şi titlul nobiliar al proprietarului, formulă scrisă în limba latină. Cel din 1750 este formulat în limba maghiară şi este compus din monograma numelui şi a titlului nobiliar al lui Sámuel Teleki.

A treia variantă de supralibros a fost comandată de Teleki după întoarcerea din călătoria de studii efectuată în Europa (3), apărând doar pe o singură carte. Este format din monograma latină a numelui şi a titlului nobiliar împreună cu anul executării legăturii cărţii: 1766.

Celelate patru tipuri de supralibros au fost comandate special pentru bibliotecă şi au mai multe variante. Toate au în componenţă blazonul familiei precum şi numele şi titlul nobiliar al colecţionarului. Pe două dintre variante apare şi deviza cancelarului, *DEUS PROVIDEBIT* (*Domnul să te aibă în grijă*), pe alte două, crucea mare a ordinului Sfântul Ştefan fondat de Maria Tereza în anul 1764, iar pe una singură şi funcţia pe care o avea la curtea imperială (4-7) (dimensiunile: 60mm x 50mm, 76mm x 40mm, 94mm x 62mm, 126mm x 76mm).

Despre supralibros propriu putem vorbi şi în cazul semnului de proprietate exteriorizat al cancelarului austriac Wenceslav Anton Kaunitz-Rietberg (8-9). Teleki, cum am mai amintit, a scris pe foaia de gardă a cărţilor provenite din

[1] Maria Sipayllo, ***Polskie superexlibrisy XVI-XVII wieku w zbiorach Biblioteki Universyteckiej w Warszawie***, Warszawa, 1988, p. 18.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

colecţia cancelarului austriac atât numele acestuia, precum şi data când aceste cărţi au intrat în proprietatea sa: 12, 13 şi 15 octombrie 1813.

Supralibrosul lui Kaunitz este prezent pe toate cărţile care i-au aparţinut şi au ajuns la Târgu-Mureş. Acesta are două variante. În fiecare variantă este prezent blazonul familiei, însă diferă atât chenarul în care este aşezat, precum şi modul de prezentare al blazonului.

Prima variantă este lucrată în amănunte, încadrată într-un chenar bogat ornamentat, de care este ataşat şi simbolul ordinului lânei de aur (57mm x 45mm). Coroana este încadrată între motivele ornamentale ale chenarului. A doua variantă este lucrată mai schematic, chenarul nu este închis în partea superioară, astfel coroana iese mai mult în evidenţă. Şi aici regăsim simbolul ordinului lânii de aur (87mm x 75 mm).

Supralibrosul bibliotecarului imperial Adam Franz Kollar (1718-1783) este format din împletirea iniţialelor numelui său (10-11). Teleki a scris numele proprietarului anterior pe foaia de gardă a cărţii. Am găsit două variante de supralibros pe cărţile care aparţineau odată renumitului bibliotecar. Prima este încadrată de un chenar bogat ornamentat, (40mm x36mm), iar a doua variantă este formată doar din iniţialele numelui proprietarului (10mm x 11mm).

Exemplele de supralibrosuri proprii pot continua cu cele ale lui Paris zu Walkenstein et Trostburg[2] (anii 1700), om politic austriac, (12) sau Nicolas Joseph Foucault[3] (1643-1721), secretar de stat şi memorialist francez (13). Primul a folosit un supralibros bogat ornamentat: în centru se află blazonul familial, ţinut de doi lei, deasupra blazonului este ataşată o coroană, iar numele şi titlul nobiliar al proprietarului este înscris în chenarul rotund care înconjoară elementul central al supralibrosului (75mm x 69mm). Însemnul de proprietate al lui Foucault este realizat din blazonul familial, un leu încoronat, încadrat între lujere florale stilizate deasupra cărora este aşezată o coroană (96mm x 74mm).

Supralibrosul principelui saxon Christian I (1586-1591) (14) este compus din toate elementele însemnului exterior de proprietate: blazon, monogramă precum şi anul aplicării acestuia pe carte. Elementul principal este blazonul principatului Saxon. În partea inferioară a blazonului se poate citi următoarea inscripţie: *VON: GOTTES: GNAD: CHRISTIAN: HERZ: ZU SAX: V: CHURFURS*. În cartuşul realizat deasupra blazonului sunt înscrise iniţialele numelui şi a titlurilor *C*(HRISTIAN) *H*(ERZOG) *Z*(U) *S*(ACHSEN)

[2] Deé Nagy Anikó, ***A Teleki – Bolyai Könyvtár ex librisei***, Budapest – Kolozsvár, 2001, p. 83.

[3] ***Ibidem***, p. 57.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

C(HURFÜRST), în cel aşezat sub blazon este înscris anul în care supralibrosul a fost aplicat pe carte: 1591 (105mm x 60mm).

Pe coperta doi a cărţii apare blazonul principatului Brandenburg. Din inscripţie putem afla că acesta aparţine soţiei principelui, principesa Sofia de Brandenburg (1568-1622):[4] *SOFFIA: GEBOR: MARCK. Z: BRAN: HERZ: ZU CHURF ZU SAXEN*: (...) (103mm x 60mm).

Johann Christoph Heinrich Oedt (1702) (15) consilier aulic a folosit şi el atât monograma şi anul, cât şi blazonul familial ca însemn de proprietate[5] (40mm x 25mm).

Următorul supralibros prezentat intră în categoria supralibrosului compus (16). Pe coperta unu a cărţii apare stema sacrului imperiu roman, pe coperta doi cea a principatului Saxoniei (90mm x 55mm, respectiv 88mm x55 mm). Cartea a fost legată, probabil, la curtea princiară cu o ocazie mai deosebită, iar monograma proprietarului, precum şi anul, au fost aplicate mai târziu de către un legător de carte (I.R.B. 1607). Interesant este faptul că, inscripţia de sub blazonul imperial este în limba germană: *DES H*[EILIGES] *REM*[ISCHE] *KEISER*[S]TUM *WAPPEN*, (blazonul sacrului imperiu roman), iar cea de sub blazonul Saxoniei în limba latină (*INSIGNIA DUCEM ET ELECTO SAXO*) (însemnul ducelui şi principelui elector saxon).

Un alt exemplu de acest fel (17): pe coperta unu apare acvila cu două capete a casei de Habsburg, pe coperta doi elementul principal din stema Saxoniei, iar monograma *D.L.S.* şi anul 1604 au fost aplicate ulterior. Probabil, şi în acest caz putem vorbi de legătură ornamentată cu cele două armuri, persoana aflată în spatele monogramei neavând nici o legătură cu casele princiare (82mm x 45mm, respectiv 82mm x 45mm).

Însemnele cu armurile familiilor princiare, regale, imperiale folosite între elementele decorative de pe legături nu arată întotdeauna, că membrii familiei respective ar fi fost cândva proprietarii tipăriturii respective. În secolele al XVI-lea şi al XVII-lea pentru atelierele de legătorie germane era ceva obişnuit să folosească ca ornament pentru cărţile legate ori armura casei princiare [de exemplu casa princiară Saxonă, (18) (78mm x 60mm) Habsburgică (19) (60mm x 50mm)], ori portretele contemporanilor renumiţi, Luther şi Melanchton (20)

[4] Konrad von Rabenau, ***Deutsche Bucheinbande der Renaissance um Jakob Krause Hofbuchbinder des Kurfürsten August I von Sachsen***, Bruxelles, 1994, pozele 90 şi 96.

[5] Deé Nagy Anikó, ***op. cit.***, p. 72.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

(155mm x 90mm). Ca urmare, aceste însemne nu sunt altceva decât ornamente şi nicidecum însemne de proprietate.[6]

Există şi situaţii în care cartea cu astfel de însemne a fost oferită în dar personalităţii al cărui însemn îl poartă, de exemplu lui Ferninand al II-lea de Habsburg (1578-1637), rege al Boemiei şi Ungariei, împărat al germanilor[7] (21) (70mm x 55mm).

O lucrare de genealogie a familiei Lorraine dedicată văduvei ducelui de Lorraine are coperta împodobită cu blazonul combinat al familiilor Lorraine şi Orleans (22) (44mm x 28mm). Acest însemn este un ***supralibros de dedicaţie***. O altă carte, un compediu al istoriei Lorrainei, poartă blazonul familiei Lorraine înconjurat de două acvile (23) (38mm x 47mm). Un alt supralibros de dedicaţie este cel al infantului Spaniei, Don Carlos (24)[8] (130mm x 81mm).

Un caz interesant de supralibros de dedicaţie este al celor două volume ale operelor complete ale lui Hipocrate, editate la Viena în limba latină şi greacă. Legătura ambelor volume este împodobită cu acvila cu două capete a casei de Habsburg. Primul volum tipărit în anul 1743 este dedicat Mariei Tereza, al doilea volum tipărit în anul 1749 este dedicat soţului acesteia, Francisc de Lorraine (25) (82mm x 58mm).

Aceste tipuri de supralibrosuri sunt destinate a fi folosite o singură dată şi nu pot fi folosite la marcarea unei colecţii. Fierul care marca volumul a fost gravat special cu această ocazie în stilul sau moda epocii.

Un gen aparte de supralibros este ***supralibrosul epitaf***.[9] Pe una din cărţile din fondul Teleki am descoperit un supralibros reprezentându-l pe Carol al V-lea cu însemnele regale şi stemele ţărilor peste care a domnit, însoţite de următorul epitaf: *CAROLE IMORTALES DUBITANT HOMO // SISNE DEUSVE SUNT TUAS CEPTRA // HOMENNIS SED TUS FACTA DEI 1588*. (Carol, nemuritorii se îndoiesc, că sceptrul tău e al Dumnezeului sau al Omului, a fost făcut de zei sau de oameni (1588) (26) (117mm x 81mm).

Cărţile erau marcate şi de cei care nu aveau titluri nobiliare. Aceştia, neavând blazon familial, au fost nevoiţi să inventeze însemne proprii care ţineau loc de arme, sau foloseau monograma numelui. Identificarea persoanelor aflate în

---

[6] ***Die Kunst des Bucheinbandes vom Mittelalter bis zu Gegenwart. Ausstellung aus den Beständen der grazer Universitätsbibliothek***, Gestaltung und Katalog Werner Hohl, Graz, 1991, tabelul 27.

[7] Otto Mazal, ***Europäischen Einbandkunst aus Mittelalter und Neuzeit***, Graz, 1990, p. 96.

[8] E. Lancevičius, ***XV-XVIII. a Knygų Įrišimai Lietuvos Bibliotekose. Lithuanian Library Bookbindings in the 15th-18th Centuries***, p. 108.

[9] Konrad von Rabenau, ***op.cit.***, fig. 40.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

spatele acestor monograme este mult mai dificilă, deoarece aceste litere pot însemna atât numele proprietarului cât şi deviza acestuia.[10]

În supralibrosul în formă de medalion al scriitorului József Inczédy (1688-1750) (27, 28) proprietarul îşi manifesta dreptul asupra cărţii prin următoarea înscripţie: *PEC*(UNIA) *BIB*(LIOTECAE) *INC*(LUDA) *F*(?) *J*(OSEPHUS) *I*(NCZEDY). El a folosit două feluri de supralibros: aceiaşi inscripţie în chenarul diferit al medalionului. Prima variantă se regăseşte în două mărimi (38mm x 38mm; 34mm x 34mm), iar a doua variantă într-o singură mărime (56mm x 54mm).

Folosirea monogramelor nu este specifică doar celor nenobili. Fondatorul bibliotecii, Sámuel Teleki a folosit şi el monograma numelui împreună cu prescurtarea titlului nobiliar ca semn de proprietate exteriorizat. De asemenea, soţia fondatorului bibliotecii Teleki, Susana Bethlen (1754-1797), folosea atât monograma cât şi numele întreg împreună cu titlul nobiliar ca însemn de proprietate (29, 30).

La fel a procedat şi baroneasa Kata Wesselényi (1735-1788), mătuşa Susanei Bethlen (31, 32).

Tatăl lui Sámuel Teleki, Sándor Teleki (1679-1754), a folosit monograma numelui împreună cu prescurtarea titlului nobiliar, şi în unele cazuri chiar şi atributul de Senior (Idösb) (33, 34).

Mihály Teleki (1634-1690), om politic, cancelarul principelui Mihály I. Apafi, şi bunicul fondatorului bibliotecii, şi-a înscris numele pe coperta cărţii împreună cu titlul nobiliar şi anul în care a fost legată cartea, 1642 (35).

Sunt cazuri când anul în care a fost legată cartea apare pe coperta a doua, pe coperta unu fiind stampat doar numele sau monograma proprietarului. Acest procedeu s-a folosit şi în cazul cărţilor legate pentru Kata Wesselényi şi Sándor Teleki.

Mănăstirile foloseau însemne proprii pentru a marca cărţile aflate în bibliotecile lor. În colecţia Teleki am găsit cărţi provenite din două mănăstiri carthauziene: Olmütz (36) (58mm x 46mm) şi Marbach (37) (45mm x 35mm), precum şi din mănăstirea carmeliţilor din Viena (38) (64mm x 53mm). Ele au folosit atât stema mănăstirii cât şi figura unui sfânt, cel mai probabil patronul / ocrotitorul ordinului, sau, pentru biblioteca mănăstirii din Olmütz, figura fecioarei Maria cu Pruncul în braţe. Cei din Marbach şi Viena au aplicat şi numele mănăstirii în chenarul rotund al supralibrosului.

Superiorii congregaţiunilor au însemne proprii care marchează cărţile din proprietatea lor. De exemplu, abatele din Kremsmünster, Alexander al III-lea

[10] Helmuth Helwig, ***Handbuch der Einbandkunde***, II, Band, 1954, p. 341.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

Fixmiller (1731-1759)[11] foloseşte drept supralibros blazonul familiei întregit cu însemnele preoţeşti şi monograma numelui împreună cu titlul preoțesc, cât şi anul în care cartea respectivă a intrat în colecţia sa: 1751, *A*[LEXANDER] *F*[IXMILLER] *A*[BT] [VON] *C*[REMISANENSIS] (39) (58mm x 43mm).

Un alt gen interesant de supralibrosuri sunt cele care reprezintă stema unui oraş. În colecţia lui Sámuel Teleki am găsit mai multe cărţi având ca însemn blazonul oraşului Amsterdam.[12] În biblioteca din Târgu-Mureş am găsit două variante ale stemei acestui oraş. Una dintre variante este prezentă în colecţia Teleki în două mărimi (40) (136mm x 96mm, respectiv 97mm x 72mm). A doua variantă apare doar pe o singură carte (41) (56mm x 36mm). Majoritatea acestor cărţi au fost oferite de şcoală elevilor studioşi la terminarea anului şcolar. Unele cărţi poartă blazonul oraşului doar pentru că au fost tipărite acolo, sau au fost dedicate personalităţilor oraşului.

Aceeaşi concluzie o putem trage şi în cazul celorlalte cărţi care poartă pe legătura lor stemele diferitelor oraşe: Rotterdam[13] (42) (64mm x 49mm) şi Gouda[14] (43, 44) (57mm x 72mm, 61mm x 75 mm), Utrecht[15] (45) (50mm x 47mm).

Şcolile au folosit şi diferite simboluri legate de învăţământ. Minerva a fost patroana universităţii din Leiden,[16] figura ei apărând şi pe legătura cărţilor (46) (90mm x 55mm).

O reprezentare a Minervei este folosită ca supralibros şi de şcoala din La Haye (47-50). Cele patru supralibrosuri folosite diferă atât prin mărime, cât şi prin reprezentarea personajului principal şi a atributelor ce o însoţesc (117mm x 72mm, 132mm x 80mm, 125mm x 80mm, 154mm x 95mm).

Aceste însemne folosite de şcoli (stemele oraşelor, figuri mitologice), probabil, nu au avut rolul de a marca cărţile bibliotecii şcolii respective, ci de a particulariza cărţile oferite în dar. Aceste supralibrosuri pot fi numite ***supralibrosuri de donaţie.***

În colecţia Teleki am găsit un singur supralibros care a fost folosit de şcoală. Este cel al colegiului de la Sibiu, care a folosit ca semn de proprietate şi are reprezentată monograma împreună cu anul intrării cărţii în colecţia şcolii. (51)

---

[11] ***Die Kunst des Bucheinbandes...***, tabelul 28.

[12] Jiří Londa, ***Europäische Stadtewappen***, Balzers, 1969, p. 96.

[13] ***Ibidem***, p. 218.; E. Lancevičius, ***op. cit.***, p. 92.

[14] Ottfried Neubecker, Wilhelm Reutzmann, ***Wappenbilder Lexikon***, Battenberg Verlag, München, 1974, p. 36.

[15] P. Van Huisstede, J. P. J. Brandhorst, ***Dutch Printer`s Devices 15th-17th century***, vol. I. Nieuwkoop, 1999, il. nr. 1775.

[16] ***Ibidem***, p. 427.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

Scopul acestei lucrări nu se vrea o prezentare exhaustivă a supralibrosurilor păstrate în biblioteca lui Sámuel Teleki, ci mai mult o încercare de a atrage atenţia celor care lucrează cu cartea veche asupra rolului pe care supralibrosurile, indiferent de tipul lor, îl au în istoria cărţii.

ANEXA

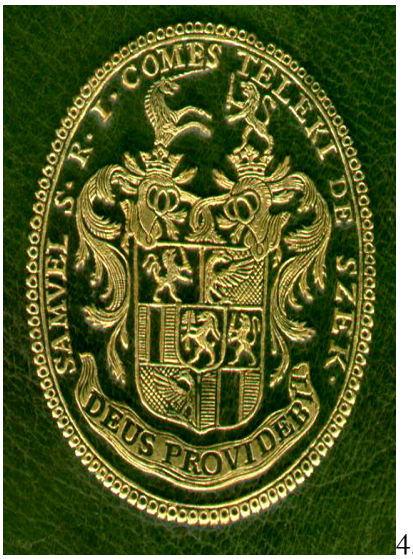
2.

1.

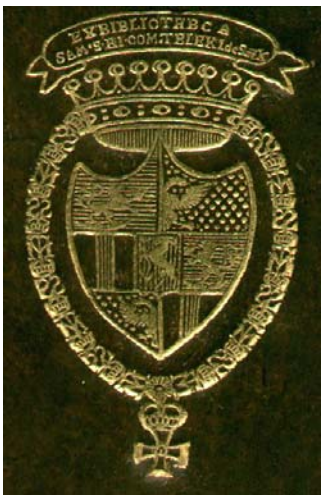

3 .

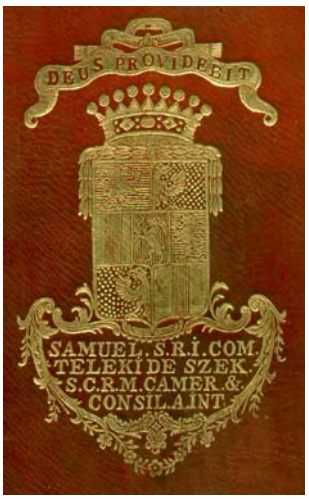

4.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

5.

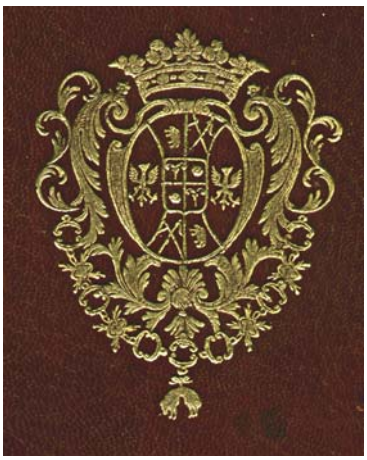
6.

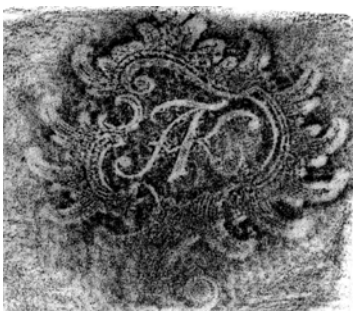
7.

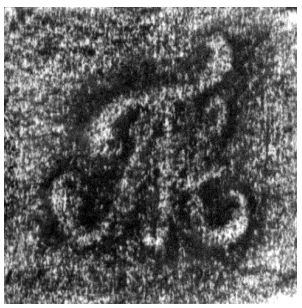
8.

9.

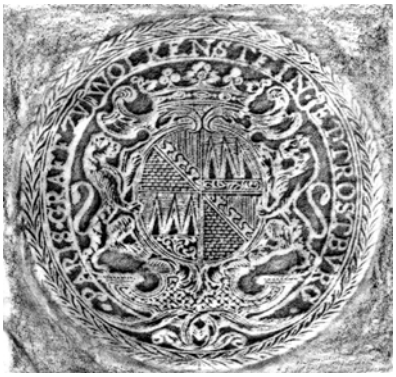

10.

11.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

12.

13.

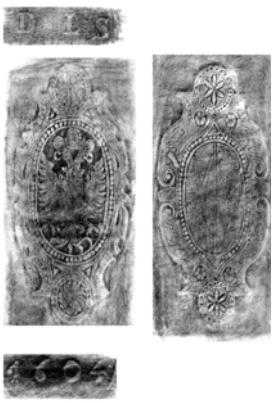
14.

15.

16.

17.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

18.

19.

20.

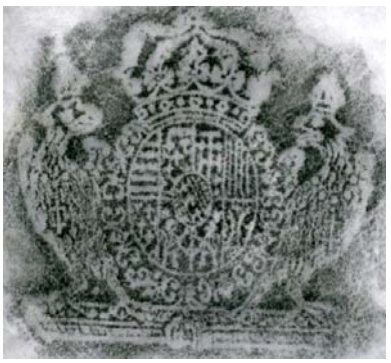
21

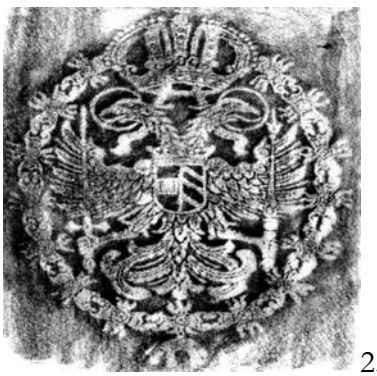
22.

23.

24.

25.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

26.

27.

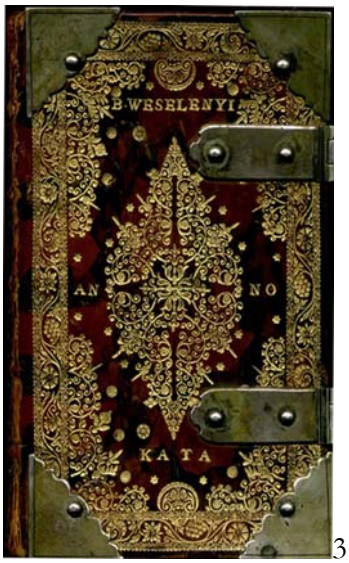
28.

29.

30.

31a

31b

32.

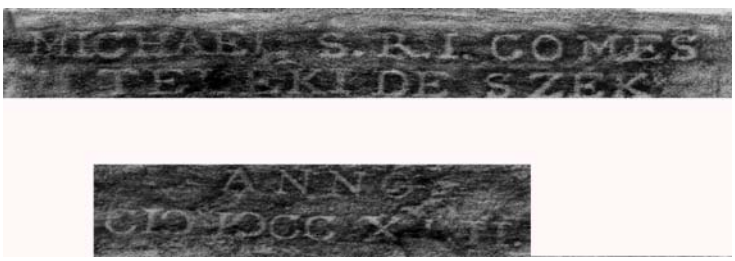
BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

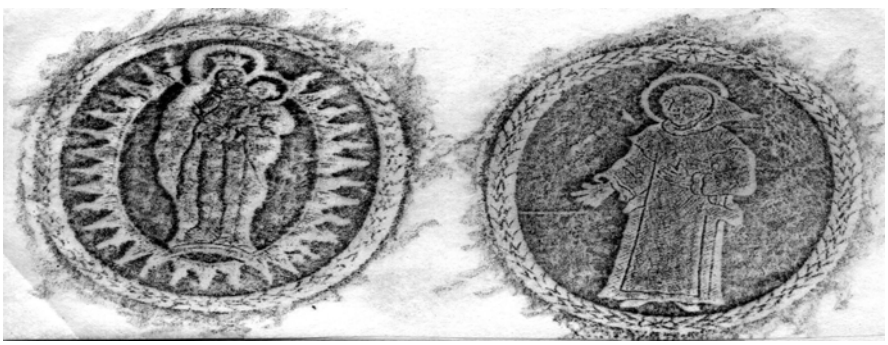
33.

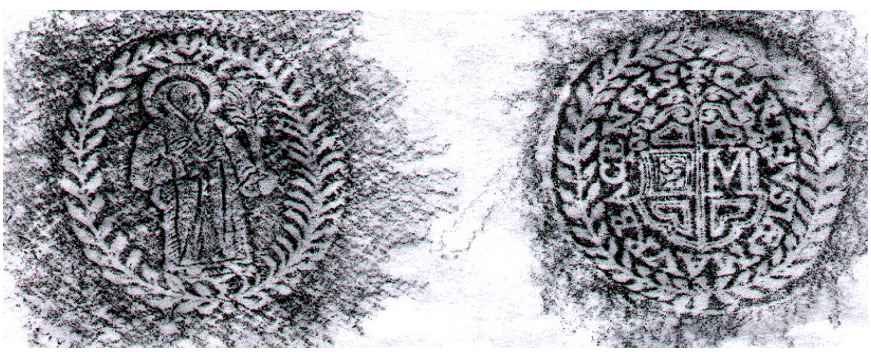

34.

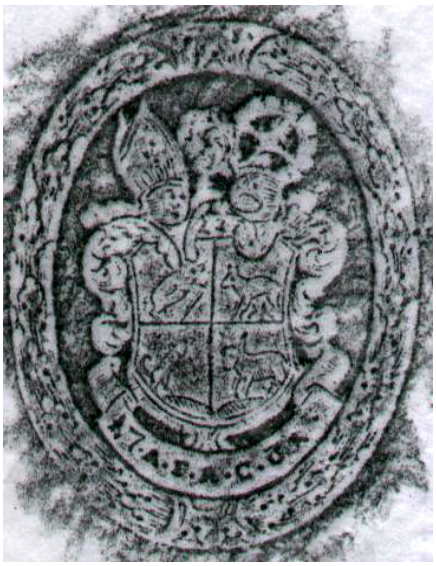
35.

36.

37.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

39.

40.

41.

42.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

43.

44.

45.

46.

47.

48.

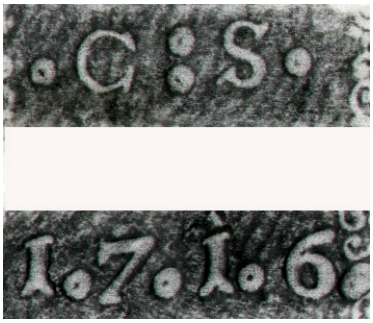

49.

50.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)

51.

Super Libros from Teleki Collection

Abstract

Super libros, as a sign of property, is considered to be an important document, both from artistical, but also from historical point of view. It is printed on book' s bindings and „tells" us about the age of the book, about its circulation, about its owner' s social condition etc.

There are about 160 such „owners" – both private persons and communities – that can be found in Teleki-Bolyai collection, and some of them are using more than one mark of property. Thus, there are over one thousand books that wear this sign of property. Among the most famous owners, we may mention Franz Adam Kollar, librarian at Royal Library from Vienna; the Austrian chancellor, prince Wencel Anton Kaunitz-Rietberg; József Inczédy, the writer etc.

The paper deals with the presentation of those super libros, from different points of view: artistical value, historical and bibliophile importance, heraldry aspects etc.

BDD-A19335 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 19:34:35 UTC)